

Připomenutí základních matematických pojmů

Rozklad množiny (= „takový systém podmnožin, že jsou navzájem párově disjunktní a jejich sjednocením je rozkládaná množina“)

Příklad 0:

$A = \{1,2,3,4,5,6\}$, jedním jejím rozkladem je např. rozklad $\{\{1,3,5\}, \{2,4\}, \{6\}\}$

Používaná terminologie: $\{1,3,5\}, \{2,4\}, \{6\}$ jsou třídy (bloky) rozkladu.

Kartézský součin dvou množin (= „množina všech uspořádaných dvojic“)

Příklad 1.

Jsou dány množiny $A = \{a, b, c\}$, $B = \{1, 2\}$. Vytvořte kartézské součiny $A \times B$, $B \times B$, $B \times A$, $A \times B \times A$

$R = A \times B = \{(a, 1), (a, 2), (b, 1), (b, 2), (c, 1), (c, 2)\}$,

$S = B^2 = B \times B = \{(1, 1), (1, 2), (2, 1), (2, 2)\}$,

$T = B \times A = \{(1, a), (2, a), (1, b), (2, b), (1, c), (2, c)\}$, Kartézský součin není komutativní !!!!!

Kartézský součin je asociativní, takže $A \times B \times A = (A \times B) \times A = A \times (B \times A)$

$U = A \times B \times A = \{(a, 1, a), (a, 1, b), (a, 1, c), (a, 2, a), (a, 2, b), (a, 2, c),$
 $(b, 1, a), (b, 1, b), (b, 1, c), (b, 2, a), (b, 2, b), (b, 2, c),$
 $(c, 1, a), (c, 1, b), (c, 1, c), (c, 2, a), (c, 2, b), (c, 2, c)\}$,

(zápis tvaru $((1,c),1)$ se vzhledem k asociativitě nepoužívá

Binární relace z množiny do množiny(= „podmnožina kartézského součinu“)

Příklad 2.

Jsou dány množiny $X = \{1, 4, 6, 7\}$, $Y = \{1, 2, 3, 5, 7\}$

Vyjádřete relaci $\rho \subseteq X \times Y$ definovanou tak, že $x \rho y$ právě tehdy, když $x \leq y$

$\rho = \{(1, 1), (1, 2), (1, 3), (1, 5), (1, 7), (4, 5), (4, 7), (6, 7), (7, 7)\}$,

Používané značení: $(1, 2) \in \rho$ nebo $1 \rho 2$

Příklad 3.

Jsou dány množiny $A = \{1, 2, 3\}$, $B = \{2, -3\}$ Rozhodněte, které z následujících množin jsou relace z A do B:

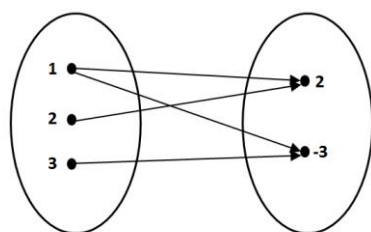
$M_1 = \{(1, 2)\}$, ano, je relace z A do B

$M_2 = \{(1, 2), (1, -3)\}$, ano, je relace z A do B

$M_3 = \{(2, 1)\}$, ne, 2 není prvkem A

$M_4 = \emptyset$, formálně ano, prázdná množina je podmnožinou každé množiny

$M_5 = \{(1, 2), (1, -3), (2, 2), (3, -3)\}$, ano, je relace z A do B, graficky znázorněná níže

VZORY

OBRAZY

Inverzní relace ($= y \rho^{-1} x$ právě tehdy, když $x \rho y$, uspořádané dvojice jsou „obráceně“)

Příklad 4:

Vytvořte inverzní relaci k relaci ρ z Příkladu 2.

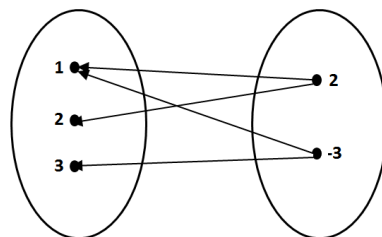
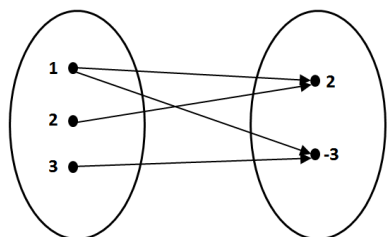
$$\rho^{-1} = \{(1, 1), (2, 1), (3, 1), (5, 1), (7, 1), (5, 4), (7, 4), (7, 6), (7, 7)\},$$

$$\rho^{-1} \subseteq Y \times X, \text{ zřejmě platí } y \rho^{-1} x \text{ právě tehdy, když } y \geq x$$

Příklad 5:

Vytvořte inverzní relaci k relaci M_5 z Příkladu 3.

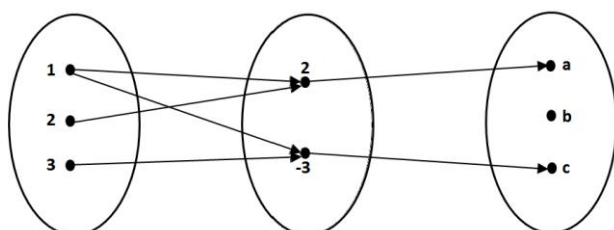
$$M_5 = \{(1, 2), (1, -3), (2, 2), (3, -3)\} \quad M_5^{-1} = \{(2, 1), (-3, 1), (2, 2), (-3, 3)\},$$

Skládání relací ($= R \subseteq X \times Y$, $S \subseteq Y \times Z$, $R \circ S \subseteq X \times Z$ taková, že $(x, z) \in R \circ S$ právě tehdy, když existuje y takové, že $(x, y) \in R$ a $(y, z) \in S$)

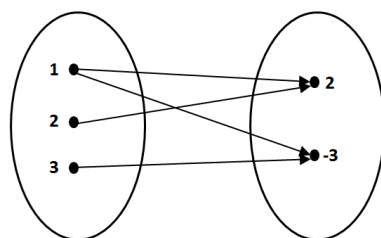
Příklad 6.

Jsou dány množiny $A = \{1, 2, 3\}$, $B = \{2, -3\}$, $C = \{a, b, c\}$ a relace $R = \{(1, 2), (1, -3), (2, 2), (3, -3)\}$, $S = \{(2, a), (-3, c)\}$. Vytvořte relaci $R \circ S$

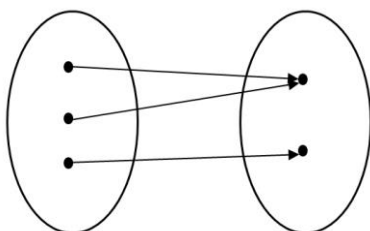
$$R \circ S = \{(1, a), (1, c), (2, a), (3, c)\}$$

Funkce (zobrazení) (= taková relace, kde každému vzoru přísluší nejvíce jeden obraz)

Relace na obrázku není funkce, vadí nejednoznačné zobrazení vzoru 1:
 $R = \{(1, 2), (1, -3), (2, 2), (3, -3)\}$

Prostá (injektivní) funkce (zobrazení) (= taková funkce, kde každému obrazu přísluší nejvíce jeden vzor)

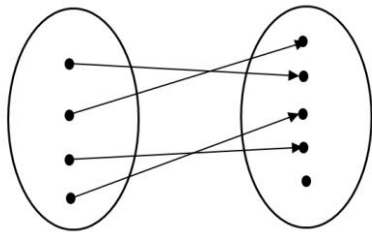

Je funkce, ale není prostá.

VZORY

OBRAZY

Terminologie používaná u funkcí - VZORY = definiční obor, OBRAZY = obor hodnot.

Je funkce prostá

Jak chápat značení související s funkcemi?

$$\delta: Q \times \Sigma \rightarrow Q$$

definičním oborem funkce δ je kartézský součin množin Q a Σ , tedy

$$D(\delta) = Q \times \Sigma$$

oborem funkčních hodnot je množina Q , tedy $H(\delta) = Q$

každé dvojici (q, a) kde $q \in Q$ a $a \in \Sigma$ tedy jednoznačně přísluší nějaké $q \in Q$

$\delta(q_1, a) = q_2$ funkční hodnotou funkce δ pro konkrétní vstupní hodnoty q_1 a a je q_2 (předpokládá se, že $q_1, q_2 \in Q$ a $a \in \Sigma$)

Vlastnosti relace R na množině A (tj. relace = podmnožina kartézského součinu $A \times A$)

R je reflexivní relace - pro všechna $a \in A$ platí aRa

R je symetrická relace - pro všechna $a, b \in A$ platí aRb právě tehdy, když bRa

R je tranzitivní relace - pro všechna $a, b, c \in A$ platí jestliže aRb a bRc , pak aRc

Ekvivalence E je relace na množině A , která je reflexivní, symetrická a tranzitivní

Každé ekvivalenci jednoznačně přísluší rozklad množiny A a naopak, každému rozkladu množiny A jednoznačně přísluší relace ekvivalence na A .

Příklad 7:

Sestrojte relaci ekvivalence k rozkladu $\{\{1,3,5\},\{2,4\},\{6\}\}$.

<i>E</i>	1	2	3	4	5	6
1	1		1		1	
2		1		1		
3	1		1		1	
4		1		1		
5	1		1		1	
6						1

Množinový zápis výčtem.

$E = \{(1,1), (1,3), (1,5), (2,2), (2,4),$
 $(3,1), (3,3), (3,5), (4,2), (4,4), (5,1),$
 $(5,3), (5,5), (6,6)\}$

Maticová reprezentace relace. Je-li
v pozici a,b jednička, vyjadřuje to
 aRb , tedy $(a,b) \in R$.